

MARIÁNSKE LITÁNIE

... zostavené z invokácií nachádzajúcich sa v modlitbách svätého Františka,
spisoch jeho životopiscov a františkánskej teologickej tradícii ...

Pane, zmiluj sa.
Kriste, zmiluj sa.
Pane, zmiluj sa.

Pane, zmiluj sa.
Kriste, zmiluj sa.
Pane, zmiluj sa.

Otec na nebesiach, Bože,
Syn, Vykupiteľ sveta, Bože,
Duch Svätý, Bože,
Svätá Trojica, jeden Boh,

zmiluj sa nad nami.

1. Svätá Panna Mária,
2. Svätá Božia Rodička,
3. Dcéra a služobnica najvyššieho kráľa, nebeského Otca,
4. Matka nášho najsvätejšieho Pána, Ježiša Krista,
5. Nevesta Ducha Svätého,
6. Matka Božieho Baránka,
7. Matka dobrá,

oroduj za nás

8. Pani sveta,
9. Obraz a tajomstvo Cirkvi,
10. Palác Pánov,
11. Stánok Boží,
12. Pánov dom,
13. Pánovo rúcho,
14. Služobnica Pána,

15. Naša Pani a Ochrankyňa chudobných,
16. Matka a Patrónka Rádu,
17. Koruna bratov,
18. Žiariaca krásou chudoby,
19. Kráľovná anjelov,
20. Kráľovná všetkých svätých,
21. Kráľovná počatá bez poškrvny dedičného hriechu,

Baránok Boží, ty snímaš hriechy sveta,
Baránok Boží, ty snímaš hriechy sveta,
Baránok Boží, ty snímaš hriechy sveta,

zľutuj sa nad nami, Pane.
vyslyš nás, Pane.
zmiluj sa nad nami.

V. Vo svojom počatí, Panna, bola si Nepoškrvnená
R. Oroduj za nás u Otca, ktorého Syna si zrodila

Modlime sa.
Svätý Bože,

Nepoškrveným Počatím Panny Márie,
pripravil si dôstojný príbytok svojmu Synovi
a pre budúce zásluhy jeho smrti uchránil si ju od každého hriechu;
prosíme Ťa,
daj, aby sme na jej orodovanie aj my prišli k tebe s čistým srdcom.
Skrze Krista, nášho Pána.
R. Amen.

KOMENTÁR

... k mariánskym litániám zostavených z invokácií nachádzajúcich sa v modlitbách svätého Františka, spisoch jeho životopiscov a františkánskej teologickej tradícii ...

Pane, zmiluj sa ...

Modlitbu začíname prosbou o zmilovanie, aby boli naše pery čisté ako pery proroka (Iz 6, 5 - 6), lebo nijaký človek nie je hoden vysloviť Jeho meno (PieSln 2).

Otec na nebesiach, Bože ...

Modlitba pokračuje vzývaním Božských Osôb Najsvätejšej Trojice, o ktorej vyznáva svätý František, že je nerozdelená Jednota (PovCh 16), Trojica a Jeden Pán, Boh nad bohmi; všetko Dobro, Najvyššie Dobro, Pán Boh živý a pravý (ChB 3); ktorý hovorí a koná každé dobro (Nap 8,3).

Úcta k Najsvätejšej Trojici bola pre svätého Františka tak príznačná, že ho svätý Bonaventúra neváha nazvať ctiteľom Trojice (LegV 3), podobne ako aj Legenda troch spoločníkov (3Spol 26) a iné životopisné spisy.

Svätá Panna Mária ...

Týmto oslovením začína antifóna z Hodiniek, čiže Ofícia o Utrpení Pána, ktoré si zostavil svätý František a ktorá tvorí rámec všetkých žalmov tohto Ofícia.

Pojmom „svätá“ vyjadruje a vyznáva odstup aký je medzi ním, *najväčším medzi hriešnikmi* (2Cel 123) a ňou, *zo žien najkrajšou* (Pies 1,8). V súlade s cirkevnou tradíciou, ktorá je živnou pôdou jeho spirituality, nazýva Máriu „pannou“.

Máriino panenstvo ohlasuje vyznanie viery zostavené na Nicejsko – Konstantinopolskom koncile v roku 381 a jej ustavičné panenstvo (pri pôrode i po ňom) zastávali mnohí cirkevní otcovia kresťanského staroveku ako napríklad sv. Efrém Sýrsky († 373) sv. Gregor Nyssénsky († 394) sv. Ambróz († 397) sv. Ján Zlatoústý († 407) a sv. Augustín († 430); od 4. storočia sa výslovne hovorí o Márii vždy Panne.

Pre svätého Františka krása Máriinho panenstva však spočívala predovšetkým v jej rozmyšľaní o Pánových veciach, aby bola svätá telom i duchom (1Kor 7,34).

... meno panny bolo Mária (Lk 1,27) ...

... po hebrejsky Miriam; v časoch Pána Ježiša to bolo pomerne časté ženské meno, aké mala aj Mojžišova a Áronova sestra (Ex 15,20). Vzhľadom k tomu sa zdá byť, spomedzi mnohých, najpravdepodobnejší význam a výklad mena prevzatý z egyptského slova: „matjé“, čo znamená: „milovaná“.

Svätá Božia Rodička ...

Svätý František ju takto oslovuje v pozdravení Panny Márie, ktoré zostavil (2Cel 198) a jeho životopisec, Tomáš z Celana, píše, že Ježišovu matku zahŕňal veľkou láskou, pretože sa skrze ňu Pán všetkej velebnosti stal našim bratom (2Cel 198) a sviatok narodenia dieťaťa Ježiša

nazýval sviatkom sviatkov, lebo pripomína, že sa Boh stal Diet'at'om a spočinul na hrudi človeka (2Cel 199) ...

Názov „Božia Rodička“, sa prvý krát výslovne objavuje v spisoch sv. Hypolita Rímskeho († 235), ktorý bol žiakom sv. Ireneja († 202). V teologických diskusiách v kresťanskom staroveku sa tento pojem, po grécky: „theotokos“, uplatnil na Efezskom koncile v roku 431 na definovanie správnej náuky proti nestoriánom. Títo totiž popierali jednotu božskej a ľudskej prirodzenosti v Kristovi a učili, že pri svojom narodení mal iba ľudskú prirodzenosť. Mária môže byť nazývaná Bohorodičkou (theotokos), ako učil sv. Cyril Alexandrijský († 444), nie preto, že by bola matkou božstva (Kristovho) ale preto, že je matkou toho, ktorý je pravým Bohom.

Zmýšľaniu svätého Františka sú však bližšie slová pápeža Pavla VI. vyjadrené v apoštolskej konštitúcii Marialis cultus, z roku 1974: „...máme si ... pripomenúť a osláviť Máriinu účasť v tajomstve spásy a vzdať chválu jedinečnej dôstojnosti, ktorej sa dostalo *svätej Matke ... skrze ktorú sme dostali pôvodcu života* ...

Dcéra a služobnica najvyššieho kráľa, nebeského Otca ...

Invokácia pochádza z už spomenutej antifóny z Hodiniek, čiže Oficia o Utrpení Pána, ktoré si svätý František zostavil. Mária je „dcérou a služobnicou“, obidve skutočnosti stojace vedľa seba vyjadrujú krásu vyvolenia i oddanosti. Žiari z nich Máriina osobná dôstojnosť i jej ochota slúžiť. V jej „služobnosti“ nie je nič otrocké, skôr naopak, koná v slobode adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: "Abba, Otče!" (Rim 8,15)

Svätý František zmysle 1Kor 15, 22.24-28 oslovuje nebeského Otca najvyšším kráľom: „ako totiž všetci umierajú v Adamovi, tak zasa všetci ožijú v Kristovi ... A potom bude koniec, keď (Kristus) odovzdá Bohu a Otcovi kráľovstvo, keď zruší každé kniežatstvo, každú mocnosť a silu. Lebo on musí kral'ovať, *kým mu nepoloží všetkých nepriateľov pod nohy*. Ako posledný nepriateľ bude zničená smrť, lebo mu všetko položil pod nohy ... A keď mu bude všetko podrobené, vtedy sa aj sám Syn podrobí tomu, ktorý mu všetko podrobil, aby bol Boh všetko vo všetkom“ ... a Mária, dcéra nebeského Otca, je služobnicou (Lk 1,48) tohto Božieho zámeru a plánu ...

Matka nášho najsvätejšieho Pána, Ježiša Krista ...

Aj táto invokácia, ako aj nasledujúca, je z antifóny z Hodiniek, čiže Oficia o Utrpení Pána. Mária je Matkou nášho Pána, najkrajšieho z ľudských synov (Ž 45,3); Pána, ktorý patrí nám všetkým ...

Nevesta Ducha Svätého ...

Mária je nevestou Ducha Svätého; tento titul sa objavuje už v poézii Prudentia († 405), básnika kresťanského staroveku. Svätý František takto vníma Máriu predovšetkým v súvislosti s tajomstvom Vtelenia Božieho Syna a nášho Pána (Lk 1, 35), keď sa otvorila pôsobeniu Ducha Svätého (Lk 1, 38). Ona tiež najvynikajúcejším spôsobom, spomedzi všetkých ľudí, oplýva ovocím Ducha, ktorým je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrotá, vernosť, miernosť, zdržanlivosť (Gal 5,22); aj to svedčí o jej hlbokom spoločenstve s Duchom Svätým, lebo Pán hovorí v evanjeliu: Dobrý strom nemôže rodiť zlé ovocie a zlý strom nemôže rodiť dobré ovocie ... po ich ovocí ich poznáte (Mt 7, 18.20) ...

Invokáciami „dcéra a služobnica, najvyššieho kráľa, nebeského Otca“, „matka nášho Pána, Ježiša Krista“ a „nevesta Ducha Svätého“ dáva svätý František Máriu do vzťahu k Najsvätejšej Trojici; Mária je „Triclinum Trinitatis“ čiže: „hodovná sieň Trojice“, pojem známy z ranno-scholastickej teológie, ktorým sa teológ Adam z kláštora sv. Viktora v dvanástom storočí, pokúša vysvetliť duchovné prebývanie (inhabitatio) Najsvätejšej Trojice v Márii; ona je hodovnou sieňou v ktorej sa Otec, Syn a Duch Svätý sýtia vzájomnou láskou a zároveň spočívajú v dokonalom prijatí (Máriou) ...

Matka Božieho Baránka ...

Táto invocácia má eucharistický podtón; viaže sa k udalosti, ktorú spomína sv. Bonaventúra vo svojom životopise svätého Františka. Vtedy priniesli Františkovi, zdržujúcemu sa pri kostolíku Panny Márie Anjelskej ovečku. On ju z lásky k nevinnosti a jednoduchosti, ktorú prirodzenosť ovečky naznačuje, prijal. Ovečka sa zúčastňovala na modlitbách bratov a prejavovala úctu pred oltárom Panny, Baránkovej Matky ... pri pozdvíhovaní Najsvätejšieho Kristovho Tela, vo svätej omši, kľakala na kolienka ... a Kristovi oddaných vyzývala k uctievaniu Najsvätejšej Sviatosti ... (Legv 8)

... svätý otec Ján Pavol II. v encyklike *Ecclesia de Eucharistia*, hovorí, že v kontinuite s vierou Panny Márie sa od nás v eucharistickom tajomstve žiada, aby sme verili, že ten istý Ježiš, Boží Syn a Syn Márie, sa stáva s celým svojím božsko-ľudským bytím prítomný pod znakmi chleba a vína ... (EE 55) ... to telo, ktoré sa obetovalo a teraz sprítomnené v sviatosťných znakoch, bolo to isté telo, ktoré sa počalo v jej lone ... (EE 56) ... ak je medzi Cirkvou a Eucharistiou neoddeliteľný vzťah, to isté treba povedať aj o vzťahu Márie a Eucharistie. Aj preto je spomienka na Pannu Máriu už od starobylých čias jednoznačne prítomná v eucharistickom slávení tak na Východe ako Západe (EE 57).

Matka dobrá ...

Ó, Mater bona ... oslovuje a vzyva Pannu Máriu Tomáš z Celana, Františkov životopisec (2Cel 198) v súvislosti s jej vzťahom k bratstvu ... v tom zmysle, ako o tom učí II. vatikánsky koncil: „ (Mária) ... ani po svojom nanebovzatí neprestala v tomto spasiteľnom poslaní ... s materinskou láskou sa stará o bratov svojho Syna, čo ešte putujú a nachádzajú sa v rozličných nebezpečenstvách a úzkostiach, dokiaľ sa nedostanú do blaženej vlasti (Lg 8,62)

Pani sveta ...

Táto invocácia sa nachádza v Bonaventúrovom životopise svätého Františka v súvislosti s udalosťou usadenia sa svätca pri kostolíku Panny Márie Anjelskej, aby ho opravil (LegV 2). Tento kostolík, ako vieme, je zasvätený tajomstvu anjelovho zvestovania, v ktorom zohrala Mária rozhodujúcu úlohu. Mária je Pani sveta ... toho sveta o ktorom hovorí Pán Ježiš Nikodémovi: „ ... Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život (Jn 3,16) ... Mária sa celkom zasvätila ako služobnica Pánova osobe a dielu svojho Syna a pod jeho vedením a spolu s ním sa z milosti všemohúceho Boha dala do služieb tajomstva vykúpenia (Lg 8,56): „keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného zo ženy ...“ (Gal 4,4)

Obraz a tajomstvo Cirkvi ...

Mária je aktívne prítomná v udalostiach, v ktorých sa postupne formovala Cirkev. Pápež svätý Lev Veľký (5. storočie) hovorí, že počatie a narodenie Krista z Máriinho panenského lona sa netýka len Hlavy, ale rovnako aj údov mystického Tela, nadväzujúc tak už na určitú teologickú tradíciu. Mystickým Telom sa v zmysle teológie svätého Pavla, apoštola, rozumie Cirkev a jeho údmi jednotliví veriaci. V Cirkvi Kristus uskutočňuje a zjavuje svoje vlastné tajomstvo ako cieľ Božieho plánu: „zjednotiť v Kristovi ako v hlave všetko“ (KKC 772) ... Ako sa to v prekypujúcej miere uskutočnilo práve v Márii!

Preto právom II. vatikánsky koncil, vo vieroučnej konštitúcii Svetlo národov, učí, že je výnimočným a vynikajúcim členom Cirkvi; Matkou, jej dokonalým obrazom, vzorom, predzvesťou (anticipáciou, čiže predchádzaním) a eschatologickou ikonou ...

Palác Pánov ...

... palác, latinsky: palatium, je v pôvodnom význame slova cisárska rezidencia; jej veraje bývali v rímskych časoch zdobené vavrínovými vencami, ktoré sú symbolmi víťazstva. V tejto perspektíve možno vnímať aj Máriu, ako rezidenciu (víťazného) Kráľa kráľov a Pána pánov (→ Zjv 19,16)

Stánok Boží ...

... doslova: bohostánok, latinsky: tabernaculum, čo znamená v pôvodnom význame slova: (veliteľský) stan; z nej vychádza a vstupuje do sveta, ktorý bojiskom; Pán silný a mocný, Pán mocný v boji, Kráľ slávy (→ Ž 24, 8.9) ...

Pánov dom ...

... dom (domus) neznamena len nehnuteľnosť ale celú rodinu (→ Sk 16,33-34) v tomto zmysle by sme mohli hovoriť, že Mária „domácnosťou“ Slova v protiklade k neprijatiu zo strany „svojich“ (→ Jn 1,11). Mária sa tu javí ako milujúca Pána, v zmysle Ježišových slov: „Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať; prideme k nemu a urobíme si uňho príbytok ... (Jn 14,23).

Pánovo rúcho ...

... doslova: odev, po latinsky: vestitus. Odev nielen zakrýva telo ale ho aj zohrieva a ozdobuje. Mária nielen skrýva v sebe tajomstvo Vteleného, ale mu aj venuje (materskú) lásku (zohrieva ho) ... Mária je Jeho ozdobou; je zo žien najkrajšia (→ Vlp 5,9), sám kráľ zatúžil za tvojou krásou (→ Ž 45,12) ... Mária je odetá do Slova (→ Zjv 12,1)

Služobnica Pána ...

Mária sa sama nazvala „služobnicou Pána“ (Lk 1,38; 48); v pôvodnom význame slova: *ancilla*, je zahrnutá aj vlastnosť poslušnosti či presnejšie načúvania a pripravenosti poslúchnuť ...

Naša Pani a Ochrankyňa chudobných ...

Našou Paňou ju v duchu štruktúry a hierarchického usporiadania vtedajšej stredovekej spoločnosti oslovuje Tomáš z Celana (2Cel 198); je ochrankyňou chudobných, ktorými sú bratia Rádu a ktorí sa dobrovoľne, z lásky k Bohu zriekli všetkého (3Spol 39) a ktorí, ako František, chcú nasledovať život a chudobu nášho najvyššieho Pána Ježiša Krista a jeho svätej Matky a vytrvať v nej až do konca (PvKl 1)

Matka a Patrónka Rádu ...

Táto invocácia sa viaže k historickej skúsenosti samého svätého Františka a jeho prvých spoločníkov s kostolíkom Panny Márie Anjelskej, neďaleko Assisi. Vzhľadom na túto skúsenosť si Máriu František ustanovil za Patrónku Rádu a jej ochrane zveril svojich synov, ktorých tu na svete zanechal, aby ich opatrovala a chránila ((2Cel 198). Tu sa totiž narodil

Rád menších bratov, tu sa rozrástol ako krásna stavba na skalopevnom základe (2Cel 18). Na tomto mieste pochopil hľadajúci František svoju životnú cestu na ktorú ho pozýval Pán (1Cel 22) a na ktorej ho začali nasledovať prví bratia (1Cel 24-25); tu sa konávali kapituly Rádu a tu boli spočiatku prijímaní do rehole, tí ktorí prichádzali (Jordánova kronika 11) a z Božieho vnuknutia chceli prijať tento spôsob života (NReg 2,1) ...

Koruna bratov...

... koruna bývala ozdobou jej nositeľa, symbolom jeho moci a slávy ... čím iným majú byť bratia ozdobení; čo iné tvorí základ ich moci a slávy ako to, čím je ozdobená Mária, čo je základom jej moci a slávy; v prvom liste Petrovom napomína apoštol ženy: „Vaša ozdoba, nech nie je vonkajšia: zapletené vlasy, navešané zlato, preobliekanie šiat, ale človek skrytý v srdci a čo je neporušiteľné: tichý a pokojný duch; to je vzácne pred Bohom“ (1Pt 3,3-4); ako aj v tomto Mária vyniká!

Žiariaca krásou chudoby ...

... raz sedel svätec pri stole a istý brat spomenul chudobe presvätej Panny a núdzu jej Syna, ktorú trpel pri svojom narodení. František ihneď vstal od stola a so slzami v očiach dojedol zbytok chleba sediac na holej zemi. Čnosť chudoby nazýval kráľovskou, pretože na Kráľovi a Kráľovnej tak nádherne zažiarila ... (2Cel 200) ... a je jedinečnou cestou ku spásu ... (LegV 7)

Kráľovná anjelov ...

... táto invocácia je spätá nielen s tajomstvom Zvestovania Panne Márii, pri ktorom ju anjel pozdravuje: „Zdravas', milosti plná ...“ (Lk 1,28) ale aj s kostolíkom Panny Márie Anjelskej neďaleko Assisi. Ten, na začiatku svojho obrátenia, našiel svätý František pustý a zanedbaný. ... Z názvu chrámu, ktorý bol od nepamäti „Svätá Mária Anjelská“, vyrozumel, že býva často navštevovaný nebeskými duchmi; usadil sa tam z úcty k anjelom a pre zvláštnu lásku ku Kristovej matke (LegV 2). Keď sa potom Rád Menších bratov rozrástol, chcel, aby sa tu zdržiavali bratia zvlášť Bohu oddaní a bez prestania sa vo dne v noci venovali Božej chvále; a ich anjelský život pri Porciunkule širil podivuhodnú vôňu svätosti ... A ako Františkovi zjavil Boh, blahoslavená Panna Mária zo všetkých kostolov k jej pocte na zemi postavených, tento zvlášť miluje ... (2Cel 19) ...)

Kráľovná všetkých svätých ...

... Panna a Matka Mária si pre svoju jedinečnú pokoru zaslúžila byť po svojom Synovi kráľovnou všetkých svätých (2Cel 18) ... všetky veľké a dobré veci, ktoré sa stávajú na svete, pochádzajú z pokory mysle ako to dokazuje príklad blahoslavenej a najpokornejšej Panny, mýtnika v chráme, svätého lotra na kríži a mnoho iných v Písme ... človek oplývajúci pokorou, dosahuje milosť u Boha a dokonalý pokoj s blížnymi... (Výroky brata Egída: kapitola o pokore)

Kráľovná počatá bez poškrvny dedičného hriechu ...

... invocácia je perlou františkánskej teológie a spirituality. Dlhé stáročia totiž trvalo v Cirkvi teologické dozrievanie tejto pravdy viery, kým vyústilo do dogmatického vyhlásenia bulou *Ineffabilis Deus* v roku 1854 pápežom Piom IX.

Problémom bolo zosúladiť základnú kresťanskú pravdu viery o všeobecnej potrebnosti spásy Kristom s myšlienkou o vyňatí Panny Márie spod poškrvny prvotného hriechu s ktorým sa vlastne vstupuje do ľudskej existencie. Blahoslavený Ján Duns Scotus OFM (+ 1308) prispel rozhodujúcou mierou k teologickej diskusii. Vyslovil myšlienku, že byť uchráneným od

prvotného hriechu je väčšou milosťou, ako byť od neho očistený a že Panna Mária nebola poškvrnená prvotným hriechom, ale keby nebola od neho uchránená, poškvrnil by aj ju. Jeho argumenty presvedčivo dokázali, že Panna Mária bola skutočne vykúpená zásluhami Krista, Spasiteľa a jeho slávna veta: Potuit, decuit, ergo: facit, čiže: (Boh to) mohol, patrilo (slušalo) sa, teda: stalo sa ..., vstúpila nezmazateľne do dejín.

Druhý vatikánsky koncil prijíma túto, Jánom Duns Scotom vyslovenú, myšlienku a hovorí, že Mária bola vykúpená vznešenejším spôsobom, vzhľadom k zásluhám svojho Syna (Lumen gentium, 53). Svätý Ján Zlatoústý hovorí, že prvá smrť (totiž Adamova) odsúdila tých, čo sa po nej narodili, táto smrť (totiž Kristova) zobudila (k životu) aj tých, čo sa narodili pred ňou. Tak zásluhy Krista Spasiteľa prenikajú celý priestor a čas, zapričiňujúc v Márii väčšiu milosť, o ktorej hovorí Ján Duns Scotus a vznešenejší spôsob vykúpenia, o ktorom hovorí Druhý vatikánsky koncil.

Baránok Boží, ty snímaš hriechy sveta ...

... mariánske litánie končíme trojnásobným vzývaním Božieho Baránka. Opätovne tu môžeme vidieť v pozadí trojičnú myšlienku, pretože vôľou Otca bolo, aby jeho požehnaný a slávny Syn, ktorého nám dal a ktorý sa pre nás narodil, vyliatím vlastnej krvi sám seba obetoval ako zmiernu obeť na oltári kríža, no nie kvôli sebe, veď všetko povstalo skrze neho, lež za naše hriechy a zanechal nám príklad, aby sme kráčali v jeho šľapajach (Lver 11 -12). On prosil Otca za nás, aby nám dal Ducha pravdy (Jn 14,17), o ktorom hovoril: „On ma oslávi, lebo z môjho vezme a zvestuje vám. Všetko, čo má Otec je moje. Preto som povedal, že z môjho vezme a zvestuje vám (Jn 16,14-15). A tento Duch Svätý, z moci ktorého na počiatku Mária počala a porodila syna (Lk 1,31; 2,7), završuje jeho dielo vo svete a všetko posväcuje (IV. eucharistická modlitba) ...